

การพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21

Development of the Basic Education Home School Model in the 21st Century

¹สุทธิลักษณ์ กันธิพันธ์ (Sutthiluck Kanthipan)

²สันติ บุรณะชาติ (Santi Buranachart)

³ธิดาวลัย อุ๊งกอง (Thidawan Unkong)

⁴น้ำฝน กันมา (Namfon Gunma)

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา
(Educational Administration School of Education, University of Phayao)

Email: aumaim1703@gmail.com

Received June 16, 2021; Revised July 7, 2021; Accepted September 19, 2021

Abstract

This research aimed to study (1) the status and guidelines of the basic education home school model in the 21st century and (2) the development of the basic education home school model in the 21st century. 3) the feasibility and profitability assessment of the basic education home school the 21st century. This research is quantitative and qualitative. The research samples were 205 families that employed the homeschooling system from Stratified Random Sampling. The samples also included 5 home schools and 6 experts by Purposive Sampling Technique. The research instruments were a questionnaire and interview form. The statistical analysis included percentages, means, and standard deviation. This research also employed content analysis to analyze the data. The result showed that the context and guidelines of the basic education home school model in the 21st century were at a high level. There were 6 parts of the basic education home school model in the 21st century, including part 1 principles and objectives, part 2 inputs including supporting networks, curriculum, and educational resources, part 3 processes including preparation, planning, performing evaluation, and implementing, and part 4 output, which was the 9 competencies, part 5 outcomes, part 6 feedback, and part 7 environment. The evaluation result showed that the overall basic education home school model in the 21st century was possible and beneficial at the highest level.

Keywords: States and guidelines; Development of education model; Evaluation model

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 2) เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 3) เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ พ่อแม่ผู้จัดการศึกษา จำนวน 205 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นบ้านเรียน จำนวน 5 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ เครือข่ายสนับสนุน หลักสูตรและทรัพยากรการศึกษา ส่วนที่ 3 กระบวนการ ได้แก่ ขั้นตอนการเตรียมการ ขั้นตอนการวางแผน ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตอนวัดผลประเมินผลและขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ ส่วนที่ 4 ผลผลิต คือ สมรรถนะ 9 ประการ ส่วนที่ 5 ผลลัพธ์ ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับและส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม 3) ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์มากที่สุด

คำสำคัญ: สภาพและแนวทาง; การสร้างรูปแบบการจัดการศึกษา; การประเมินรูปแบบ

บทนำ

กระบวนการจัดการศึกษาในระบบส่วนใหญ่เป็นรูปแบบของโรงเรียนที่มีความพร้อมในด้านต่าง ๆ ทั้งบุคลากร อุปกรณ์ สื่อ สถานที่ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เป็นที่ไปตามศักยภาพของผู้เรียน แต่ยังมีข้อจำกัดสำหรับผู้ที่มีความต้องการพิเศษ ความถนัดหรือความสนใจเฉพาะทาง บุคคลกลุ่มนี้เมื่อเรียนอยู่ในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรปกติที่เรียนกับผู้เรียนปกติด้วยกัน ทำให้มีปัญหาต่าง ๆ ตามมาโดยเฉพาะการเรียนเนื้อหาทางวิชาการ ที่โอกาสในการเรียนรู้และรับรู้ได้น้อยกว่าผู้เรียนปกติ นอกจากประเด็นดังกล่าวแล้ว ยังพบปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนที่มีความบกพร่องการเรียนรู้ เช่น เด็กมีปัญหาเกี่ยวกับครูกับเพื่อนในห้องเรียน เด็กมีความสนใจไม่ต่อเนื่อง เด็กเรียนรู้เร็ว เด็กชุน หรืออยู่นิ่งเฉยไม่ได้ เด็กคุยกับเพื่อนในเวลาเรียน ซึ่งล้วนเป็นพฤติกรรมผิดปกติ (Chimchujai, 2002) นอกจากปัญหาที่เกิดจากผู้เรียนยังมีปัญหาที่เกิดจากผู้ปกครอง เช่น ผู้ปกครองมีภารกิจต้องไปต่างประเทศบ่อยครั้ง หากลูกเรียนในโรงเรียนปกติจะทำให้ต้องขาดเรียนมีผลเกี่ยวกับเวลาเรียนไม่ครบ (Charoenwongsak, 2012) พ่อแม่ผู้ปกครองไม่เห็นด้วยกับระบบการศึกษาของรัฐ โดยมีความเห็นว่าหลักสูตรเนื้อหาสาระ กิจกรรมการเรียน การสอนการประเมินผลในระบบโรงเรียนมีรูปแบบเดียว (Chimchujai, 2002) หากพิจารณาจากปัจจัยภายในครอบครัว มูลเหตุสำคัญเป็นผลมาจากครอบครัวมีทัศนคติที่แตกต่างไปจากการศึกษาในระบบโรงเรียน มีศรัทธาทางศาสนาธรรมและทัศนคติเชิงอุดมคติ เป็นรากฐานความคิด ให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม ปฏิเสธการศึกษาแบบบริโภคนิยมมุ่งแข่งขันเอาดีเอาเปรียบกัน หรือบุตรประสบปัญหาในโรงเรียนจากความรุนแรง ความไม่เป็นธรรม หรือมีลักษณะ

พิเศษ ทั้งด้านความบกพร่องและด้านที่มีมากกว่าเด็กทั่วไป สภาพการณ์ของครอบครัวไม่เอื้ออำนวย อยู่ในชนบท ห่างไกลขาดโรงเรียนที่ดีการย้ายภูมิลำเนา การเดินทางไปต่างประเทศบ่อย ๆ (Office of the Basic Education Management Development, 2019) การจัดการศึกษาเพื่อต้องการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ จึงไม่ควรจำกัดการเรียน แต่ระบบ ไตรระบบหนึ่ง เพราะปัญหาจากระบบโรงเรียนกำลังสะท้อนให้เห็นว่าสิ่งที่เชื่อถือกันมานานนั้นไม่ถูกต้อง การศึกษาทางเลือกจึงเป็นแนวทางหนึ่ง เพื่อแก้ปัญหาการศึกษาในระบบและเป็นอีกทางเลือกหนึ่งให้แก่ ประชาชนทุกกลุ่ม (Office of the Non-Formal and Informal Education, 2008)

แม้การจัดการศึกษาโดยครอบครัวจะได้รับการยอมรับในทางกฎหมาย แต่ในทางปฏิบัติยังมีประเด็นที่มองต่างมุมกันระหว่างภาครัฐ ครอบครัวและบุคคลทั่วไปในสังคม คือ บรรทัดฐานที่ใช้ในการตัดสินมาตรฐานของคุณภาพในการจัดการศึกษาระหว่างแผนในระบบโรงเรียนและการศึกษาที่จัดโดยครอบครัวซึ่งผู้ปกครองเป็นผู้กำหนดแผนเป้าหมาย กระบวนการและวิธีการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลและการเลื่อนระดับชั้น ข้อสังเกตจากหลายฝ่ายในด้านการใช้ชีวิตของผู้เรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวที่มักพบเจอกับกลุ่มบุคคลเดียวกันเป็นประจำ ซึ่งอาจส่งผลต่อการปรับตัว การอยู่ร่วมกับกลุ่มบุคคลอื่นในสังคมและการทำงานเป็นทีม นอกจากนี้บุคคลที่ไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยครอบครัว (Fanchiang, 2020) ยังมองว่าการจัดการศึกษาโดยครอบครัวทำให้เด็กขาดความรู้ระเบียบวินัย จนทำให้เด็กแปลกแยก เข้ากับใครไม่ได้เพราะขาดทักษะทางสังคม

อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาโดยครอบครัวยังมีปัญหาที่เกิดขึ้น เช่นวิธีการจัดการเรียนรู้ในระยะเริ่มต้นยังเป็นการลองผิดลองถูกและไม่เป็นที่ยอมรับของคนในครอบครัวซึ่งล้วนผ่านการศึกษาในระบบรวมทั้งผู้จัดการศึกษาจำเป็นต้องใช้เวลามากพอสมควรจนกระทั่งเกิดความมั่นใจในแนวทางที่ควรจะเป็น การขาดข้อมูลเกี่ยวกับผู้ที่ทำการจัดการเรียนรู้และยังเป็นแนวทางการศึกษารูปแบบใหม่ที่สังคมยังไม่เข้าใจและไม่เชื่อมั่นในคุณภาพของการเรียน การสอนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัวในลักษณะนี้ (Office of the Education Council, 2004) นอกจากนี้ ครอบครัวยังขาดทักษะในการวัดและประเมินผลไม่ทราบว่าจะประเมินอย่างไร ขาดความมั่นใจในการประเมินและยังขาดแนวทางในการดำเนินการจัดการศึกษา (Office of the Education Council, 2008)

จากประเด็นปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ศึกษาสภาพและแนวทางในการจัดการศึกษา หลักสูตรและกระบวนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งการบริหารจัดการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามปรัชญา จุดเน้น หรือศักยภาพและความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน เพื่อให้หน่วยงานที่จัดการศึกษา พ่อแม่ผู้จัดการศึกษา และพ่อแม่ ผู้ปกครองรายใหม่ที่กำลังอยู่ในกระบวนการตัดสินใจที่จะจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้ใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา รวมถึงบุคคลทั่วไปในสังคมที่ต้องการทราบถึงกระบวนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21
2. เพื่อสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21
3. เพื่อประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21 สร้างขึ้นเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21 โดยนำเสนอแนวทางวิธีการที่จัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ และมีองค์ประกอบต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ เครือข่ายสนับสนุน หลักสูตรและทรัพยากรการศึกษา ส่วนที่ 3 กระบวนการ ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการ ขั้นตอนวางแผน ขั้นตอนดำเนินการ ขั้นตอนวัดผลประเมินผล และขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้ ส่วนที่ 4 ผลผลิต คือ สมรรถนะ 9 ประการ ส่วนที่ 5 ผลลัพธ์ ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ และส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม

ขอบเขตประชากร พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 205 คน และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ เกี่ยวข้องกับการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 6 คน

ขอบเขตด้านพื้นที่ บ้านเรียนที่จัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่จดทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในพื้นที่ 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ เชียงราย ลำปาง ลำพูน แม่ฮ่องสอน น่าน แพร่ และพะเยา

ขอบเขตระยะเวลา ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้ง 3 ขั้นตอน โดยการแจกแบบสอบถาม การศึกษาพหุกรณี การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ และการตรวจสอบร่างรูปแบบ โดยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ Focus Group Discussion: FGD) ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2563 จนถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 11 เดือน

ทบทวนวรรณกรรม

เพื่อพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี และนักวิชาการจากแหล่งต่าง ๆ นำมาใช้สังเคราะห์ แล้วกำหนดเป็นองค์ประกอบที่จะใช้ในการวิจัย จะนำไปสู่การพัฒนาแบบแผนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษ ที่ 21

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนาแบบ

นักวิชาการ ได้กล่าวสรุปไว้ว่ารูปแบบ (Model) หมายถึง ชุดของแนวความคิด ข้อสรุปที่ได้จากการวิจัย เพื่อนำไปเป็นแนวทางการสร้างแบบจำลอง เป็นแบบอย่างหรือตัวอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำหรือลอกเลียนแบบในอนาคต เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่ผู้ศึกษาได้พัฒนาขึ้นเพื่อแสดงหรืออธิบายให้เห็นความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่สำคัญในเรื่องหนึ่งเรื่องใดและรูปแบบยังมีความหมายหลายลักษณะ ได้แก่ 1) เป็นแบบอย่างของสิ่งใดสิ่งหนึ่งเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างหรือทำซ้ำ 2) เป็นตัวอย่างเพื่อการเลียนแบบ เช่น ตัวอย่างในการออกเสียงภาษาต่างประเทศเพื่อให้ผู้เรียนได้เลียนแบบ เป็นต้น 3) เป็นแผนภูมิหรือรูปสามมิติ ซึ่งเป็นตัวแทนของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือหลักการหรือแนวคิด 4) เป็นชุดของปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ซึ่งรวมกันเป็นตัวประกอบและเป็นสัญลักษณ์ทางระบบสังคม อาจเขียนออกมาเป็นสูตรทางคณิตศาสตร์หรือบรรยายเป็นภาษาก็ได้ (Srisa-ard, 2000)

องค์ประกอบของรูปแบบ

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ พบว่าไม่ปรากฏมีหลักเกณฑ์ตายตัวว่ารูปแบบนั้นต้องมีองค์ประกอบอะไรบ้างอย่างไร ส่วนใหญ่จะขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะเรื่องหรือปรากฏการณ์ที่ผู้สนใจดำเนินการศึกษา ส่วน

การกำหนดองค์ประกอบรูปแบบในการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดองค์การและการบริหารจัดการนั้น ได้สังเคราะห์รูปแบบขึ้นมาจากแนวคิดเชิงระบบ (Systems approach) และองค์ประกอบรูปแบบของ Hoy & Miskel (1991) ประกอบด้วย 1) ปัจจัยนำเข้า (Inputs) 2) กระบวนการเปลี่ยนแปลงสภาพ (Transformation Process) 3) ผลผลิต (Outputs) 4) ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) และ 5) สภาพแวดล้อม (Environment) เป็นสภาพแวดล้อมที่สถานศึกษาไม่สามารถควบคุมได้

การพัฒนาารูปแบบ

Keeves (1988) ได้กล่าวถึงหลักการอย่างกว้าง ๆ เพื่อกำกับการสร้าง รูปแบบไว้ 4 ประการ ดังนี้ 1) รูปแบบควรประกอบขึ้นด้วยความสัมพันธ์อย่างมีโครงสร้าง มากกว่าความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงแบบธรรมดา อย่างไรก็ตาม ความเชื่อมโยงแบบเส้นตรงแบบธรรมดาทั่วไปนั้นก็มีประโยชน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการศึกษาวิจัยในช่วงต้นของการพัฒนารูปแบบ 2) รูปแบบควรเป็นในแนวทางพยากรณ์ผลที่จะเกิดขึ้นจากการใช้รูปแบบได้สามารถตรวจสอบได้โดยการสังเกตและหาข้อสนับสนุนด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์ได้ 3) รูปแบบควรจะต้องระบุหรือชี้ให้เห็นถึงกลไกเชิงเหตุผลของเรื่องที่ศึกษา นอกจากนั้นรูปแบบยังเป็นเครื่องมือในพยากรณ์ได้ควรใช้ในการอธิบายปรากฏการณ์ได้ด้วย และ 4) นอกจากคุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว รูปแบบควรเป็นเครื่องมือในการสร้างมโนทัศน์ใหม่และการสร้างสัมพันธ์ของตัวแปรในลักษณะใหม่ ซึ่งเป็นการขยายองค์ความรู้ในเรื่องที่กำลังศึกษาดูด้วย

จากการศึกษาวิเคราะห์เรื่องนี้สรุปได้ว่า การพัฒนารูปแบบ (Model) นั้นไม่มีข้อกำหนดที่ตายตัวแน่นอนว่าต้องทำอะไรบ้าง แต่โดยทั่วไปจะเริ่มต้นจากการศึกษาองค์ความรู้ (Intensive knowledge) เกี่ยวกับเรื่องที่เราจะสร้างรูปแบบตามหลักให้ชัดเจน จากนั้นจึงค้นหาสมมติฐานและหลักการของรูปแบบที่จะพัฒนา แล้วสร้างรูปแบบตามหลักการที่กำหนดขึ้นและนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบหาคุณภาพ โดยสรุปแล้วพัฒนารูปแบบมีการดำเนินการเป็นสองตอนใหญ่ คือ การสร้างรูปแบบ และการหาคุณภาพของรูปแบบ ในทางการวิจัยเชิงประจักษ์ซึ่งตั้งอยู่บนฐานของหลักการทางวิทยาศาสตร์ การสร้างรูปแบบ (Model building) หมายถึง ความพยายามอย่างเป็นระบบในการหาความสัมพันธ์ของมโนทัศน์ต่าง ๆ ซึ่งเป็นตัวแทนหรือสัญลักษณ์ขององค์ความรู้รอบตัวเรา เพื่อจัดเข้าด้วยกันเป็นจุด (Sets) ของข้อเสนอ (Propositions) ที่สัมพันธ์กันสรุปได้ว่า แนวคิดและทฤษฎีในการพัฒนารูปแบบ ให้มีการเก็บข้อมูลและจัดกระทำข้อมูลโดยกระบวนการ Inductive Deductive การวิเคราะห์และสังเคราะห์ หน่วยการวิเคราะห์ มโนทัศน์ตัวแปร การวัดและแสดงความสัมพันธ์ของมโนทัศน์เหล่านี้ในรูปแบบของข้อเสนอเพื่ออธิบายหรือตัวแทนเชิงรูปธรรมของปรากฏการณ์ที่ศึกษานั้น ๆ

การจัดการศึกษาโดยครอบครัว

การจัดการศึกษาโดยครอบครัวมักมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้โดยมีผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีปรัชญาและแนวคิดที่นำมาใช้จัดการศึกษาที่หลายหลายตามความเชื่อที่ยึดถือเป็นพื้นฐานของครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับนักทฤษฎีการเรียนรู้สมัยใหม่ (Yingyongdamrongrit, 2008) ดังนี้ (1) แนวคิดพัฒนาการของเพียเจต์ Piaget จีน เพียเจต์ (Jean Piaget) นักการศึกษาชาวสวิสเซอร์แลนด์ กล่าวถึงเด็กว่ามีระดับการพัฒนาการของกระบวนการคิดที่แตกต่างกันไปแต่ละช่วงอายุ (2) แนวทางการศึกษาของวอลดอร์ฟ (Waldorf Education) รูดอร์ฟ สไตเนอร์ (Rudolf Steiner) นักปรัชญาชาวออสเตรีย มุ่งเน้นการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่บุคลิกภาพที่สมดุลทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และจิตวิญญาณ (3) แนวทางการศึกษาแบบมอนเตสซอรี (Montessori) แพทย์หญิงมาเรีย มอนเตสซอรี (Maria Montessori, 1870-1952) มุ่งเน้นการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อต่าง ๆ ที่เหมาะสม

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากทัศนะของนักการศึกษาและนักวิชาการ จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อกำหนดเป็นองค์ประกอบที่จะใช้ในการวิจัย เพื่อจะนำไปสู่การศึกษาองค์ประกอบและกำหนดนิยามขององค์ประกอบเพื่อใช้ในการวิจัยต่อไป ดังนี้

Office of the Basic Education Management Development (2019) ได้จัดทำแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ประกอบด้วยหน่วยงานที่สนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักนโยบายและแผนการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ ประกอบไปด้วยฝ่ายส่งเสริมการจัดการศึกษา ฝ่ายนิเทศการศึกษา ฝ่ายแผนการจัดการศึกษาและครอบครัวที่จัดการศึกษา และการดำเนินการ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมเพื่อจัดการศึกษา 2) การยื่นขออนุญาตจัดการศึกษา 3) การจัดกระบวนการเรียนรู้ และ 4) การวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา

Meesil (2016) กล่าวว่า การจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยระบบสนับสนุน และกระบวนการดำเนินการ 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพของผู้เรียนและความพร้อม 2) การวางแผนการจัดการศึกษา 3) ค้นหาข้อมูล 4) ดำเนินจัดการเรียนรู้ 5) ประเมินผล และ 6) ปรับปรุงการเรียนรู้

Engchun, Sungtong & Haruthaithanasan (2015) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ถึงหลักสูตรที่ครอบครัวเลือกใช้แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 และหลักสูตรโฮมสคูลของต่างประเทศ ทรัพยากรทางการศึกษา แหล่งการเรียนรู้ วิธีการเรียนการสอน และ การประเมินผลการเรียนรู้

Jarusombuti (2014) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวถึงหลักสูตรในจุดประสงค์การเรียนรู้ คือ การจัดทำสาระการเรียนรู้ การจัดกระบวนการเรียนรู้ กระบวนการประเมินผล

Sueree (2014) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวถึงหลักสูตร ประกอบด้วย การพัฒนาบุคลากร โดยการจัดตั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบภาครัฐ การจัดตั้งศูนย์ประสานงานเครือข่ายบ้านเรียนในพื้นที่ต่าง ๆ สร้างแหล่งเรียนรู้ การจัดทำคู่มือบ้านเรียน หลักสูตร แผนจัดการเรียนรู้และการประเมินผลการจัดการศึกษา

Kaewmahawong (2015) ได้สรุปองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการประกอบด้วย 1) การดำเนินการ 2) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา 3) เงื่อนไขสู่ความสำเร็จได้แก่หน่วยงานภาครัฐ ที่ต้องมีระบบการดำเนินการชัดเจนและมีประสิทธิภาพ 4) ตัวชี้วัดความสำเร็จ ประกอบด้วย (1) แผนการจัดการศึกษาของครอบครัวควรมีลักษณะเป็นแผนการศึกษาเฉพาะตัวผู้เรียนเป็นรายบุคคลในแต่ละช่วงที่ครอบครัวกำหนด(2) แผนการให้บริการการเปลี่ยนผ่านเพื่อรับบริการใหม่การจัดหาที่เรียนใหม่การเข้าสู่การประกอบอาชีพ

จากการศึกษาวรรณกรรม เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวข้องการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เพื่อกำหนดองค์ประกอบ นิยามเชิงปฏิบัติการ สรุปได้ว่า องค์ประกอบของการจัดการศึกษาโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) เครือข่ายที่สนับสนุน 2) หลักสูตร 3) ทรัพยากรทางการศึกษา 4) การดำเนินการ และ 5) ผลสัมฤทธิ์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสม ทั้งแบบปริมาณและคุณภาพ ดำเนินการเป็น 3 ขั้นตอน โดยแต่ละขั้นตอนประกอบด้วย แหล่งข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

แหล่งข้อมูล พ่อแม่ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 205 คน ได้มาโดยการใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) บ้านเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่ดี จำนวน 5 แห่ง และผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการบริหาร และการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพและปริมาณ โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย Google form และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ ตามวัน เวลา และสถานที่ที่นัดหมาย การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและตรวจสอบรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษที่ 21 มี 2 ขั้น โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion)

แหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 จำนวน 12 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21 และแบบประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการสนทนากลุ่มในผ่านระบบ Zoom Meeting เวลา 9.00 น. วันเสาร์ที่ 29 มกราคม 2564 เวลา 09.00 – 12.00 น.

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดย นำข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของผู้ทรงคุณวุฒิมาพิจารณาฉันทามติ (Consensus) และปรับปรุง แก้ไข ร่างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว ในศตวรรษ ที่ 21

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้และควมมีประโยชน์ของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว ที่จดทะเบียนจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกับสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมทั้งสิ้น 433 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้จัดการศึกษาโดยครอบครัว จำนวน 86 คน ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 20 จากนั้นจึงทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเก็บข้อมูลให้ได้ตามจำนวนที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย แบบสอบถามการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้บริการทางไปรษณีย์และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่าการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ ด้านเครือข่ายที่สนับสนุนด้านหลักสูตร ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ด้านการดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นดำเนินการจัดการเรียนรู้ ขั้นวัดผลประเมินผลและขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ และจากการศึกษาสภาพจากแบบสอบถาม พบว่าสภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเครือข่ายสนับสนุน รองลงมาคือ ด้านการดำเนินการ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา และด้านหลักสูตรตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ส่วน มีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์

หลักการ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่พ่อแม่ได้จัดขึ้นสำหรับบุตร โดยมีสิทธิคุ้มครองตามกฎหมาย เป็นการศึกษาทางเลือกที่เน้นเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ ความต้องการ หรือข้อจำกัดของแต่ละครอบครัว มีความยืดหยุ่น โดยเน้นที่วิถีชีวิตเรื่องราวและบรรยากาศที่เกิดขึ้นจริง

วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เองมีความสุขกับการเรียนรู้ และรู้วิธีสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพในโลกแห่งศตวรรษที่ 21

ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ประกอบด้วย 1. เครือข่ายสนับสนุน ได้แก่ (1) ผู้จัดการศึกษา (2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งมีกลุ่มงานภายในที่รับผิดชอบ คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา และกลุ่มการเงินแลทรัพย์สิน (3) โรงเรียน (4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม (5) สถานประกอบการ (6) สถาบันศาสนา (7) ศูนย์การเรียนรู้ 2. หลักสูตร หลักสูตรบ้านเรียนควรเป็นหลักสูตรเอกัตบุคคลที่จัดให้สอดคล้องกับความสนใจ ความพร้อม ความถนัด เหมาะสมกับผู้เรียน มีความทันสมัย ยืดหยุ่น ประกอบไปด้วยหลักการของหลักสูตรและขั้นตอนในการจัดทำหลักสูตร 3. ทรัพยากรการศึกษา ได้แก่ (1) แผนการจัดการศึกษา (2) แพลตฟอร์ม (3) คอร์สออนไลน์ (4) แหล่งเรียนรู้ และ (5) งบประมาณ

ส่วนที่ 3 กระบวนการ (Process) คือการดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และการยื่นแบบแสดงความประสงค์ 2) ขั้นการวางแผนการจัดการศึกษา 3) ขั้นดำเนินการจัดการการเรียนรู้ 4) ขั้นวัดผลประเมินผล และ 5) ขั้นปรับปรุงการเรียนรู้

ส่วนที่ 4 ผลผลิต (Output) คือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถในการนำความรู้ทักษะและคุณลักษณะเฉพาะของตนมาประยุกต์ใช้ในงาน หรือในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้จนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วยสมรรถนะ 9 ประการ ได้แก่ 1) ภาษาเพื่อการสื่อสาร 2) คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน 3) กระบวนการสืบสอบทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาศาสตร์ 4) ทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตน 5) ทักษะอาชีพ 6) ทักษะการคิดและนวัตกรรม 7) การรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและดิจิทัล 8) การทำงานแบบรวมพลังเป็นทีมและมีภาวะผู้นำ และ 9) การเป็นพลเมืองตื่นรู้และมีจิตสำนึกสากล

ส่วนที่ 5 ผลผลิต (Outcome) ประกอบด้วย 1) ผู้เรียนฉลาดรู้ (Literate Thais) 2) ผู้เรียนอยู่ดีมีสุข (Happy Thais) 3) ผู้เรียนมีความสามารถสูง (Smart Thais) 4) ผู้เรียนใส่ใจสังคม (Active Thai Citizen with Global Mindedness)

ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) คือผลการการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 และคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผลที่ได้เป็นข้อมูลย้อนกลับไปยังองค์ประกอบของรูปแบบส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) และส่วนที่ 3 กระบวนการ (Process) หากประสบความสำเร็จจะนำไปเป็นรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น แต่หากปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินการจัดการศึกษา ข้อมูลย้อนกลับจะไปเป็นตัวช่วยให้การปรับรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

และ ส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม (Environments) คือ สภาพแวดล้อมที่มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนบ้านเรียน ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรม (Concrete Environmental) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment)

3. ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 พบว่า การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.52, S.D. = 0.58$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.62, S.D. = 0.53$) ผลการประเมิน ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ประเมินความต้องการจำเป็น มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.61, S.D. = 0.59$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63, S.D. = 0.51$) ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.58$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.63, S.D. = 0.55$) ส่วนที่ 3 กระบวนการ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.51, S.D. = 0.56$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.52$) ส่วนที่ 4 ผลผลิต มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.46, S.D. = 0.63$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.55, S.D. = 0.55$) ส่วนที่ 5 ผลลัพธ์ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.57$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.60, S.D. = 0.56$) ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.57$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.56, S.D. = 0.57$) ส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม มีความเป็นไปได้มากที่สุด ($\bar{X} = 4.42, S.D. = 0.58$) มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ($\bar{X} = 4.79, S.D. = 0.44$)

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยมีประเด็นสำคัญสามารถอภิปรายดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า สภาพและแนวทางการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัด การศึกษา 2) ด้านหลักสูตร 3) ด้านทรัพยากรทางการศึกษา 4) ด้านการดำเนินการ ในภาพรวมอยู่ในระดับระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีการดำเนินการ

จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวมากที่สุด คือ ด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้านการดำเนินการ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา และด้านหลักสูตร ตามลำดับ ซึ่งด้านเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษาที่การปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะบ้านเรียนแต่ละบ้านมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการดำเนินการจัดการเรียนรู้ เพื่อปรึกษาหารือ สนับสนุน แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในประเด็นของการจัดการศึกษาให้แก่บุตรของตน ซึ่งประกอบด้วย ผู้จัดการศึกษา หน่วยงานที่ดำเนินการ ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 3 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผนและกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา โรงเรียน สถานประกอบการ เครือข่ายบ้านเรียน สถาบันศาสนาและศูนย์การเรียนรู้ ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า (Input) ได้แก่ 1. เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย (1) ผู้จัดการศึกษา (2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา (3) โรงเรียน (4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม (5) สถานประกอบการ (6) สถาบันศาสนา (7) ศูนย์การเรียนรู้ 2. หลักสูตรบ้านเรียน 3. ทรัพยากรการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา แพลตฟอร์ม คอร์สออนไลน์ แหล่งการเรียนรู้ และงบประมาณ ส่วนที่ 3 กระบวนการ (Process) คือ ด้านการดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนรู้ ขั้นตอนวัดผลประเมินผลและขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้ ส่วนที่ 4 ผลผลิต (Output) ได้แก่ สมรรถนะ 9 ประการ ส่วนที่ 5 ผลลัพธ์ (Outcome) ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม (Environments) ซึ่งสอดคล้องกับ Rangseechatchawan, Chutinatphuwadon & Teypinsai (2018) ได้ศึกษารูปแบบของการจัดการศึกษากลับบ้านเรียนและการมีส่วนร่วมของหน่วยงานภาครัฐที่มีความสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนส่วนมากจะจัดแบบมีข้อตกลงร่วมกับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น โดยมีการเข้าไปใช้ทรัพยากรของโรงเรียนหรือทำกิจกรรมร่วมกัน มีแนวทางในการจัดทำแผนการศึกษาด้วยการจัดการศึกษาเองร่วมกับศึกษาจากคู่มือของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา รองลงมาคือ การศึกษาเองร่วมกับการประยุกต์จากแผนของครอบครัวอื่นที่ได้รับอนุญาตแล้ว บุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาแบบบ้านเรียนมากที่สุดคือ บุคคลภายในครอบครัว รองลงมาคือ ครูพิเศษที่จัดมาแบบบ้านเรียน การมีส่วนร่วมของหน่วยงานของรัฐ และ Kaewmahawong (2015) พบว่า รูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษโดยใช้การมีส่วนร่วมของเครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษาประกอบด้วย 1) การดำเนินการ 2) เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา กล่าวว่าการสนับสนุนของเครือข่ายในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ได้แก่ ผู้จัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้จัดการศึกษาที่เป็นปัจเจกบุคคล และผู้จัด การศึกษาที่จัดตั้งเป็นกลุ่มหรือองค์กร หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว แพทย์ และผู้เชี่ยวชาญด้านบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ ครูการศึกษาพิเศษ โรงเรียนที่จัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการพิเศษ ชุมชนและเครือข่ายทางสังคม และสมาคมบ้านเรียนไทย และในส่วนที่ 3 กระบวนการ (Process) การดำเนินการจัดการศึกษาโดยครอบครัว ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1. ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ได้แก่ การเตรียมความพร้อมเพื่อขออนุญาต และ การยื่นแบบแสดงความประสงค์ 2. ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา 3. ขั้นตอนดำเนินการจัดการเรียนรู้อยู่ 4. ขั้นตอนวัดผลประเมินผล 5. ขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้ สอดคล้องกับ Meesil (2016) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องกระบวนการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 พบว่า ผู้ปกครองต้นแบบมีวิธีการในการจัดการศึกษาโดยครอบครัวที่ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 สามารถจำแนกได้ 6 ขั้นตอน คือ 1) ศึกษาสภาพของผู้เรียนและความ

พร้อมของครอบครัว 2) การวางแผนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนการจดทะเบียนการจัดการศึกษา โดยครอบครัวและการวางแผนทางการจัดการศึกษา 3) การค้นคว้าหาข้อมูล 4) การดำเนินการจัดการเรียนรู้ 5) การประเมินผล ประกอบด้วย การประเมินภายในและการประเมินภายนอก และ 6) การปรับปรุงการเรียนรู้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยครอบครัวแบบเสริมสร้างทักษะชีวิต และการทำงานมีความซับซ้อนในองค์ประกอบและเงื่อนไขที่ต่างกันไปในแต่ละครอบครัวให้แก่ผู้เรียนได้

ซึ่งผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ในส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ที่เป็นผลการจัดการศึกษาและคู่มือการใช้รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 และในส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม (Environments) เป็นการสร้างบรรยากาศส่งเสริมการเรียนรู้ในการส่งเสริมสัมพันธภาพที่ดี ความรู้สึกที่ดีให้เกิดขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนบ้านเรียนเกิดแรงบันดาลใจ เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง และมีความรู้สึกที่ดีจนนำไปสู่การเรียนรู้ให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Abdulloh & Niemted (2020) ได้กล่าวว่า เนื่องด้วยการจัดกระบวนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 นั้น บทบาทของผู้สอนได้ปรับเปลี่ยนบทบาทตนเองจากผู้สอน ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติ สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ ฉะนั้นการสนับสนุนการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ทางด้านสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ จึงเป็นปัจจัยสนับสนุนให้การจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 7 ส่วน มีความเป็นไปได้มากที่สุดในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด ในการนำรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ไปใช้

สรุปผล

สภาพและแนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ซึ่งองค์ประกอบทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1. เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา 2. หลักสูตรบ้านเรียน 3. ทรัพยากรการศึกษา ส่วนที่ 3 กระบวนการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้ ขั้นตอนวัดผลประเมินผลและขั้นตอนปรับปรุงการเรียนรู้ ส่วนที่ 4 ผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะ 9 ประการ ส่วนที่ 5 ผลลัพธ์ ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ และส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม โดยมีผลการประเมินรูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 มีผลการวิจัย ดังนี้ รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมมีความเป็นไปได้มากที่สุด และมีความเป็นประโยชน์มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

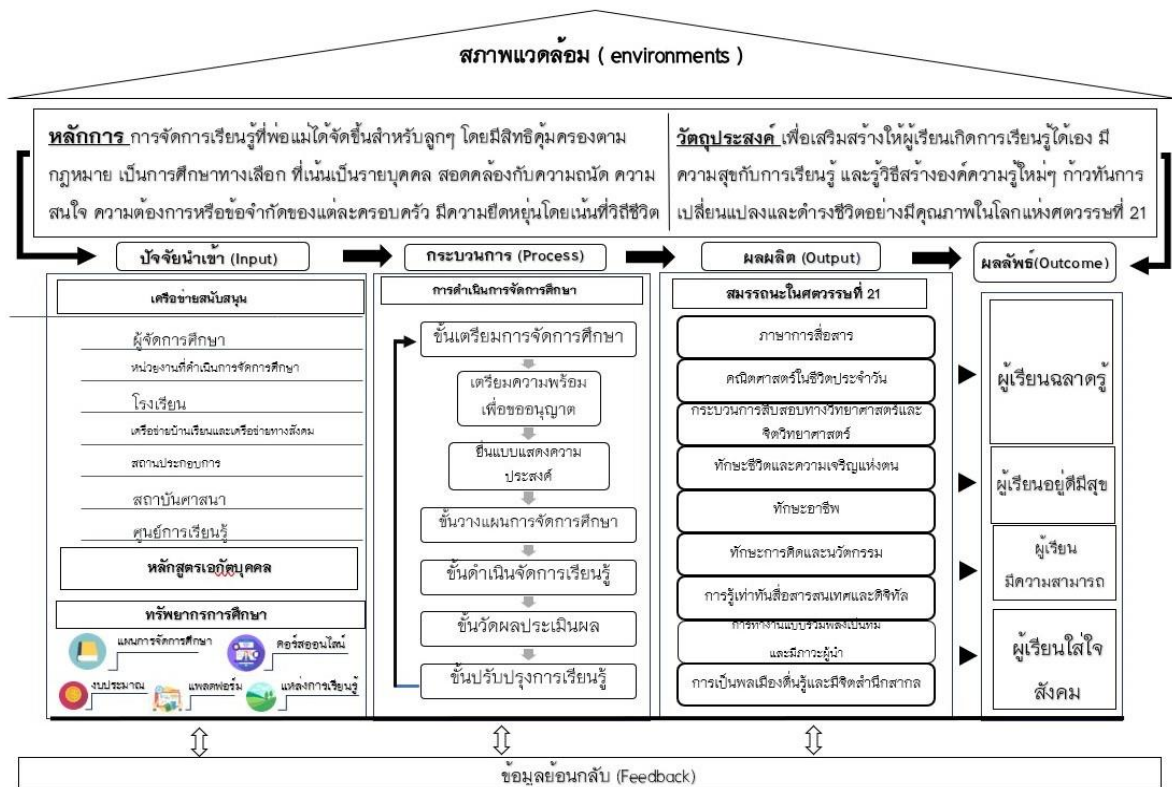
1. ควรจัดทำรูปแบบการจัดการศึกษาโดยครอบครัวสำหรับบุคคลที่มีความต้องการพิเศษ
2. ควรสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่จัดการศึกษาและครอบครัวบ้านเรียน ในด้านของการวางแผนจัดการศึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาโดยครอบครัวอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง
3. ควรจัดทำโครงการหรือมีพื้นที่ ในการจัดกิจกรรมทางวิชาการร่วมกันระหว่างบ้านเรียนแต่ละบ้านในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษากระบวนการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็งเพื่อสนับสนุนการจัดการศึกษาโดยครอบครัว
2. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาโดยครอบครัว

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21 เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัว สำหรับครอบครัวที่จัดการศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดที่มีบทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานจัดการศึกษาโดยครอบครัว รวมไปถึงผู้ปกครองที่กำลังสนใจศึกษาข้อมูลในการจัดการศึกษาในแก่บุตรและผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ในการวางทิศทางการจัดการศึกษา การออกแบบการเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของของบ้านเรียนแต่ละบ้าน ส่งเสริมและพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งมีองค์ประกอบอยู่ 7 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการและวัตถุประสงค์ ส่วนที่ 2 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่ 1. เครือข่ายสนับสนุนการจัดการศึกษา ประกอบด้วย (1) ผู้จัดการศึกษา (2) หน่วยงานที่ดำเนินการจัดการศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มี 4 กลุ่มงาน คือ กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาและกลุ่มการเงินและทรัพย์สิน (3) โรงเรียน (4) เครือข่ายบ้านเรียนและเครือข่ายทางสังคม (5) สถานประกอบการ (6) สถาบันศาสนา (7) ศูนย์การเรียนรู้ 2. หลักสูตรบ้านเรียน 3. ทรัพยากรการศึกษา ประกอบด้วย แผนการจัดการศึกษา แพลตฟอร์ม คอร์สออนไลน์ แหล่งการเรียนรู้ และงบประมาณ ส่วนที่ 3 กระบวนการ คือ ด้านการดำเนินการ ประกอบไปด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนเตรียมการจัดการศึกษา ขั้นตอนวางแผนการจัดการศึกษา ขั้นตอนดำเนินการเรียนรู้ ขั้นวัดผลประเมินผลและขั้นปรับปรุงการเรียนรู้ ส่วนที่ 4 ผลผลิต ได้แก่ สมรรถนะ 9 ประการ ส่วนที่ 5 ผลลัพธ์ ส่วนที่ 6 ข้อมูลย้อนกลับ ส่วนที่ 7 สภาพแวดล้อม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยครอบครัวในศตวรรษที่ 21
ที่มา: Kanthipan (2021)

References

- Abdulloh, W., & Niemted, W. (2020). Arrangement of Learning Environment to Promote Learning Skills in the 21st Century “Concept Theory and Practice. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 7(2), 227–246.
- Chimchujai, C. (2002). *Minutes of the Academic Conference. Management of Education by Family and School Registration*. Bangkok: Office of the National Education Commission.
- Charoenwongsak, K. (2012). *Conducting a Home School and School System*. Retrieved May 13, 2019, from <https://www.homeschoolnetwork.org/blog/8>
- Engchun, R., Sungtong, E., & Haruthaithanasan, T. (2015). Home Schooling’s Learning Process Management: A Case Study of Families in the South. *Hatyai Journal*, 13(2), 103–116.
- Fanchiang, N. (2020). *Competency-Based Course for 21st Century Learner Development*. Retrieved April 1, 2021, from <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/79321>
- Hoy, W. K., & Miskel, C. G. (1991). *Educational Administration, Theory, Research and Practice*. New York: McGraw-Hill.

- Jarusombuti, S. (2014). *Homeschooling Management by Career Education Concept*(Doctor of Philosophy, Vocational Education). Kasetsart University.
- Kaewmahawong, P. (2015). A Management Model of Home School for Persons with Special Needs. *Suthipritat Journal*, 29 (92), 236–253.
- Keeves, J. P. (1988). *Educational Research, Methodology and Measurement: An International Handbook*. Oxford: Pergamon Press.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Meesil, N. (2016). *Reinforcing Life and Career Skills; An Effect Version of Homeschooling in The Twenty First Century*(Doctor of Philosophy, Applied Behavioral Science Research). Srinakharinwirot University.
- Office of the Education Council. (2004). *Status of Thai Education*. Bangkok: Pimdee.
- Office of the Education Council. (2008). *Evaluation for the Development of Home-school*. Bangkok: Pimdee.
- Office of the Non-Formal and Informal Education (2008). *Documents, Principles and Concepts for the Implementation of the Non-Formal Education: Scriptures of the Non-Formal Education Commission*. Retrieved January 2, 2019, from <http://www.lertchaimaster.com/doc/k-ksn-02.pdf>
- Office of the Basic Education Management Development. (2019) *Policy of the Office of the Basic Education Commission*. Retrieved January 2, 2019, from <http://www.mathayom9.go.th/webspm9/data/obec63.pdf>
- Rangseechatchawan, D., Chutinathuwadon, C., & Teypinsai, N. (2018). *A Study of Homeschool Educational Management Model and Government Agencies' Involvement Consistent with Learners' Needs*(Research Report). Faculty of Humanities and Social Sciences, Chiang Mai Rajabhat University.
- Srisa-ard, B. (2000). *Preliminary Research*. Bangkok: Suwiriyaarn.
- Sueree, N. (2014). *State and Problems of Muslim Homeschools in Thailand*(Master of Education, Non-formal Education for Sustainable Development). Prince of Songkla University.
- Yingyongdamrongrit., S. (2008). *Learning Process Management of Home School Group According to The National Education Act B.E.2542*(Doctor of Education, Department of Adult Education). Srinakharinwirot University.
-